

Kapronczay Katalin, Bősze Péter

Búcsú Magyar László Andrásról (1956–2022)

2022. március közepén jutott el a megdöbbentő hír az Orvostörténeti Könyvtárba, volt munkatársaihoz, hogy dr. Magyar László András 66 éves korában váratlanul elhunyt.

Közel egy éve már nyugdíjas volt, de tartotta a kapcsolatot volt kollégáival és a könyvtárral, ahol élete negyven évét eltöltötte. Nehéz valakit méltatni, akivel a megemlékező naponta találkozott, munkatársi kapcsolatban állt, hiszen visszaemlékezve sokféle esemény felidéződik, hullámvölgyek csakúgy, mint kiegyensúlyozottabb korszakok.

Magyar László klasszika-filológusi (latin–magyar középiskolai tanári) egyetemi diplomával került az Orvostörténeti Könyvtárba 1982-ben, végzettségének és érdeklődésének tökéletesen megfelelő környezetbe és munkakörbe: elsősorban fordítóként, régi könyvek feldolgozójaként dolgozott.

Orvostörténeti kutatásainak első állomása az 1984-ben megvédett bölcsészdoktori disszertációja: Cornelius Celsus római orvos *De medicina* című művének fordítása, elemzése. Ezt szinte végeleáthatatlan sorban követték az ókori, középkori, majd a XVII–XVIII. századi latin nyelvű orvosi művek fordításai, amelyek az adott korszak és az illető szerző tudásának, sokoldalú műveltségének tárházai voltak. Éppen ezért egy-egy mű magyar nyelvre való átültetése a fordítótól is ezt a sokrétű műveltséget kívánta meg.

A klasszikus nyelvekben való jártassága a külsőként megfigyelő munkatárs szemszögéből „könnyednek” tűnt, hiszen kedvenc időtöltése az ebéd utáni szieszta idején, „pipaszó” mellett, a polcról találmra leemelt XVI–XVII. századi latin nyelvű könyvek olvasgatása volt. Nem kétséges, hogy egy-egy nagyobb lélegzetű mű fordítása, megjegyzésekkel, jegyzetekkel való ellátása ennél lényegesen nagyobb elmélyedést, komolyabb erőfeszítést, hosszadalmas munkát kívánt.

Nyomtatásban közreadott orvos- és művelődéstörténeti témájú munkáinak kiindulópontja minden esetben a korabeli latin nyelvű könyvek fordítása. Számos középkori, reneszánsz és felvilágosodás kori orvosi mű Magyar László fordításában került első ízben az érdeklődők kezébe. A szövegekben felbukkant titokzatos alakok, különleges események különösen vonzották, ihletet adtak bizarr középkori történeti megírásához (kísértetek, démonok, vámpírok, szellemek, boszorkányok). Magyar László fordításainak fő jellemzője azonban az a nyelvész modernség volt, amelynek segítségével a középkori szövegek a mai olvasó számára is követhetőek, élvezhetőek. Stílusának jellemzője valamilyen műfajban a kesernyés, nem ritkán ironikus humor volt, amellyel a „száraz”, tudományos elmélkedésekbe is színt vitt. Többnyire a dolgok, események háttérbe kívánt bepillantani, az általánosan elfogadott „közhelyek” pellengérré állításával, cáfolatával.

Nyelvészként természetesen szóelemzésekkel, szómagyarázatokkal is foglalkozott, a vizsgált kifejezések forrásai orvosi

szövegek voltak. A *Magyar Orvosi Nyelv* folyóirat munkatársaként is számtalan szómagyarázata látott napvilágot, forrásértékűek az orvosi nyelv fejlődéséről, alakulásáról írott cikkei.

Bár nem kívánunk életmű-bibliográfiát készíteni, mindenképpen meg kell említeni szépírói munkásságát: novellás- és versesköteteit, nagyszámú közírását. Utóbbiakban a hazai tudományos és közélet kérdéseivel foglalkozott.

Az Orvostörténeti Könyvtár vezetője volt hosszú ideig, részt vett az intézet kiadványainak szerkesztésében, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár igazgatóhelyetteseként ment nyugdíjba.

Emléke számtalan, nyomtatásban megjelent munkájában marad köztünk.

Kapronczay Katalin

Kedves László,

a halál híre mindig megdöbbsent. Távozásod teljesen váratlanul ért, fogalmam sem volt arról, hogy a kaszás közelít feléd. Ismét hatalmas tudás szállt a sírba. Mindent tudtál – oly sok egyéb mellett – az ókori bölcseségről, a középkor nagy orvosairól és mindenkiről, aki az orvosi tudományunk kialakulásában jeleskedett az elmúlt 3000 évben, vagy talán még régebben. Tudtad, hogy ez a rangos társaság mit tett, hogyan álltak össze a szálak. Átéléssel beszéltél a mozgatóikról. Lehet, hogy most találkozol velük? Elképzelhetetlennek hitt beszélgetések sorát élvezted? Végre megkérdézheted, ami nem volt teljesen világos számodra, és amiről oly sokat faggattalak? Teljesen összeáll a kép, végre..., de nem tudod elmondani nekünk; saját tudásvágyadat elégítheted ki, nem írhatod meg *Magyar Orvosi Nyelv* folyóiratunknak, a MONy-nak. Olyan helyre mentél, ahonnan földi utazó még nem tért meg.

A világhálón terjedt a hír, hogy elmentél: jött a levél, és mikor kinyitottam, szó bennszakadt, hang fennakadt. Tudattalan irányított, hogy lapozgassam a MONy-t: de jó, hogy ilyen sokat írtál, csodákat hagytál nekünk! Köszönjük, amit átdtál – csak most érzem igazán a szörnyűséget, hogy nincs

tovább. Még nagyon sok tervem volt közös munkákról, például az egyetemes orvosi nyelv történetének összeállításáról. Elvarratlan szál maradt, miként sok más is. Rémületes, hogy egyszer csak jön az állj, aztán néma csend.

Felöltöttek előadásaid, amelyeket a magyar orvosi nyelv tantárgy óráin tartottál. Meleg hangodon átéléssel mondott érdekességek sora most is fülemben cseng. Ennek is vége; emlék csupán. Akik hallottak, márpedig sokan voltak, biztosan nem felejtenek el. Látod, milyen sokféleképpen lehet itt maradni. Ne gondold, hogy csak úgy itt hagyhatsz bennünket; le is út, fel is út, becsapom az ajtót. Szellemed velünk marad; lehet, hogy ez a lélek? Mindegy, bennem élsz tovább: további kérdéseimre írásaidban keresem a választ.

Köszönöm a barátságodat, és hogy segítségemre mindig számíthattam. Életünk javát már megjártuk, amikor megismerkedtünk, és barátság szövődött közöttünk. Szoros barátság. Üzenem a kaszásnak, hogy ezt sem szakíthatja el.

Bősze Péter